

Lengyel elnökválasztás (I. rész)

Mitrovits Miklós

E-2015/16.

KKI-elemzések

A Külügyi és Külgazdasági Intézet időszaki kiadványa

Kiadó:

Külügyi és Külgazdasági Intézet

Szerkesztés és tördelés:

Tevelyné Kulcsár Andrea

A kiadó elérhetősége:

H-1016 Budapest, Bérc utca 13-15.

Tel.: + 36 1 279-5700

Fax: + 36 1 279-5701

E-mail: info@ifat.hu

<http://kki.gov.hu>

© Mitrovits Miklós, 2015
© Külügyi és Külgazdasági Intézet, 2015
ISSN 2416-0148

ELŐZMÉNYEK

Az elmúlt hétvégén, 2015. május 10-én zajlott a lengyel elnökválasztás első fordulója, amelyen 30,5 millió lengyel állampolgár – közülük 192 ezer külföldön – volt jogosult leadni a szavazatát.

Lengyelországban a rendszerváltás után félprezidenciális rendszer alakult ki, amely leginkább abban ragadható meg, hogy az elnök bizonyos területeken nagyobb jogköröket gyakorolhat. A lengyel elnököt három fontos területen ruházta fel széles jogkörökkel az 1997-es alkotmány:

- hatáskörei gyakorlása érdekében végrehajtási rendeletet és utasítást bocsáthat ki;
- a Lengyel Hadsereg főparancsnokaként lehetősége van arra – Európában egyedülként –, hogy hadiállapot esetén vezénylő főparancsnokot nevezzen ki, aki a hadsereg tényleges vezetője;
- vétőjoggal rendelkezik a parlamentben elfogadott törvényekkel kapcsolatban: csak akkor köteles a törvényt változatlan tartalommal aláírni, ha azt a parlament 3/5-ös minősített többséggel újra elfogadta.

Mindez nem jelenti azt, hogy a rendszerváltás után megválasztott lengyel elnökök gyakran éltek volna e jogaikkal. A 2010-es szmolenszki repülőgép-katasztrófa után az elnöki pozíciót átvevő Bronisław Komorowski közel 840 törvényt írt alá, csupán kilencet küldött meg az alkotmánybíróságnak, és mindössze négyszer alkalmazta a vétőjogát. Ugyanakkor 23 alkalommal maga is élt a törvénybenyújtási lehetőségével. A parlamenti többséggel való viszonylag problémamentes elnöki tevékenysége annak volt köszönhető, hogy a Polgári Platform (*Platforma Obywatelska*, PO), melynek megválasztása előtt ő maga is a tagjai közé tartozott, a hivatali ideje alatt stabil többséggel kormányzott. A rendszerváltás óta nem volt még olyan ötéves elnöki periódus, amikor az elnök a parlamenti többséget adó pártból került volna ki.

Ennek ellenére Komorowski elnök rendkívül nehéz helyzetben vette át a hivatalát: a szmolenszki tragédiában életét vesztette Lech Kaczyński elnök és felesége, s ennek következtében mind a belpolitikai élet, mind a társadalom túlfűtött érzelmi állapotba került. „Szmolenszk” azóta sem merült feledésbe. Egyfelől azért, mert az elhunyt elnök ikertestvére, Jarosław Kaczyński a legnagyobb ellenzéki párt, a Jog és Igazságosság (*Prawo i Sprawiedliwość*, PiS) elnökeként az ügyet állandóan a napirenden tartja, s máig nem fogadta el a lengyel, orosz és más nemzetközi szakértők egybehangzó véleményét, hogy Szmolenszk felett baleset történt. Annak ellenére, hogy bizonyítéka nincs, kitartóan vallja, hogy a testvére merénylet áldozata lett. Ezzel párhuzamosan, már Lech Kaczyński halála pillanatától folyik a PiS részéről a „legsikeresebb lengyel elnök” mítoszának a megteremtése is. A „baleset-merénylet” vitába és a mítoszképzésbe bekapcsolódtak a katolikus egyház egyes képviselői és a Szolidaritás szakszervezet is.

Mindennek ellenére a lengyel szavazópolgárok – mind a 2010-es elnökválasztáson, mind a 2011-es parlamenti választáson, végül pedig a 2014-es EP-választásokon – nemet mondtak Kaczyńskira és a PiS-re. A Polgári Platform tehát 2007 óta a Lengyel Néppárttal (*Polskie Stronnictwo Ludowe*, PSL) közösen, kényelmes többségben kormányoz, és jelen pillanatban sem tűnik úgy, hogy ez az őszi parlamenti választások után megváltozna. A PiS az elmúlt öt évben képtelen volt átlépni az önmaga által emelt korlátokat, s nem tudta megmutatni a társadalom számára, hogy ők mitől jelentenének jobb választást a jelenlegi kormánynál. Kaczyński konfrontatív személyisége – nem függetlenül a PiS 2005–2007 közötti katasztrófakormányának emlékeitől – még ma is elriasztja a lengyel polgári középosztály többségét, márpedig egy nemzeti-konzervatív pártnak éppen ott kellene keresnie a fő bázisát.

JELÖLTEK ÉS PROGRAMOK

Mivel a lengyel elnöknek vétőjoga van a törvényhozással szemben, illetve maga is élhet törvényjavaslat benyújtásának a lehetőségével, érdemes megvizsgálni, hogy a lengyel politikai életet és a társadalmat foglalkoztató legfontosabb kérdésekben milyen álláspontot képviselnek az egyes jelöltek. E kérdések természetesen elsősorban az állam politikai berendezkedését, a választási rendszert vagy éppen a stratégiai gazdasági és nemzetközi ügyeket érintik.

Ami az egyes jelöltek megnyilatkozásaiból és közzétett programjaiból világosan látszik: a lengyel politikában megszűntek a hagyományos jobb–bal–liberális hármas felosztás szerinti törésvonalak. A jelöltek és a mögöttük álló pártok elfogadják a rendszerváltás után kialakult kapitalista rendszert, nincsenek rendszerkritikus pártok. A hagyományos baloldal marginalizálódott, a gazdasági liberalizmus főbb elveit (szabad piac és verseny) integrálták a jobboldali pártok, ideológiailag pedig leginkább a kormányzó Polgári Platform. Mindezt megerősítette a jelöltek közötti – meglehetősen mérsékelt – televíziós vita is, amely 2015. május 5-én zajlott a közszolgálati televízióban. A vitán a tizenegy jelölt közül tízen vettek részt, mivel Bronisław Komorowski visszautasította a meghívást: arra hivatkozott, hogy a többi jelölt arra használná az alkalmat, hogy őt támadja. A véleményütköztetés helyett három újságíró kérdéseire válaszolt egy külön műsorban, illetve kilátásba helyezte, hogy az esetleges második forduló előtt hajlandó vitázni a kihívójával.

A választásig a következő jelölteknek sikerült összegyűjteniük az induláshoz szükséges százezer aláírást: Grzegorz Braun (48 éves, pártonkívüli), Andrzej Duda (42, Jog és Igazságosság), Adam Jarubas (40, Lengyel Néppárt), Bronisław Komorowski (62, pártonkívüli, a Polgári Platform jelöltje), Janusz Korwin-Mikke (72, Új Jobboldal Kongresszusa [*Kongres Nowej Prawicy*, KNP]), Marian Kowalski (50, Nemzeti Mozgalom [*Ruch Narodow*, RN]), Paweł Kukiz (51, pártonkívüli), Magdalena Ogórek (36, pártonkívüli, a Demokratikus Baloldali Szövetség [*Sojusz Lewicy*]).

Demokratycznej, SLD] jelöltje), Janusz Palikot (50, Te Mozgalmad [Twój Ruch, TR]), Paweł Tanajno (39, Közvetlen Demokrácia [Demokracja Bezpośrednia, DB]), Jacek Wilk (40, Új Jobboldal Kongresszusa). Korwin-Mikke a sikeres regisztráció után kilépett a KNP-ből és saját pártot alapított. Ezután a korábbi pártja új jelöltet talált Jacek Wilk személyében.

A kampány során és a jelöltek vitájában két olyan kérdés is felmerült, amely megváltoztathatná a huszonöt éve működő politikai rendszert. Az egyik felvetés támogatói azt szeretnék, ha a területi listás – egyébként rendkívül arányos és jól működő – választási rendszert felváltaná a brit modell, és áttérnének a kizárólag egyéni választókerületekben történő szavazásra. E vélemény szószólója Paweł Kukiz, aki korábban a Polgári Platformban tevékenykedett, most pedig a protestszavazatokat igyekezett begyűjteni. Mivel Kukiznak jelenleg nincs pártja, könnyen támogathat egy ilyen elképzelést. Az egész ötlet lényege abban rejlik, hogy a kizárólag az egyéni választókerületekben megválasztott Szejm esetén felborulhatna az elmúlt évtized stabil pártpolitikai struktúrája. Nem véletlen, hogy a választók szemében Kukiz a kialakult *status quo* rendszerének az ellenfele, s a népszerűsége is innen ered. Kukizt sokan rendszerellenes jelöltnek tartották, de valójában csak a PO–PiS által bebetonozott *establishmentet* utasítja el. Jelenleg azonban semmi esélye sincs egy ilyen törvényjavaslat elfogadásának, és az is jól látható, hogy az ellenzékben lévő pártok jelöltjei sem támogatnának egy ilyen forgatókönyvet. A jelenlegi elnök, Bronisław Komorowski azonban bejelentette, hogy ő támogatna egy ilyen változást – minden bizonnyal azért, hogy kifogja Kukiz vitorlájából a szelet. Bár valóban régóta megtalálható a Polgári Platform programjában ez a felvetés, de azt a nyolc évi kormányzás alatt mégsem vezették be.

A másik felvetés a szenátus eltörlését tűzi ki célul. A felsőháznak valóban nincs sok politikai jelentősége, létrehozása is inkább a rendszerváltás kompromisszumának volt köszönhető. A két jobboldali konzervatív jelöltön (Andrzej Duda és Janusz Korwin-Mikke) kívül mindenki aláírna egy ilyen törvényt. Feltehetően azonban nem ez lesz a lengyel politika legfontosabb kérdése az elkövetkező időszakban.

Érdekesebbek azok a kérdések, amelyekben az állásfoglalások világnézetet vagy politikai hovatartozást tükröznek. Ilyen a mesterséges (*in vitro*) megtermékenyítés tiltása és az egynemű párok kapcsolatának engedélyezése körüli vita. Érdekes, hogy bár az *in vitro* megtermékenyítés kérdésében alakult ki a legnagyobb diskurzus – mind a politikusok között, mind a sajtó hasábjain –, úgy tűnik, hogy végül is minden elnökjelölt aláírná és kihirdetné a készülő „*in vitro*-törvényt”, amely lehetővé tenné magzatok lefagyasztását, illetve a mesterséges megtermékenyítést a nem házaspárkapcsolatokban élők számára is. A kérdés azért is került ismét előtérbe, mert Komorowski jóváhagyta az Európa Tanácsnak a *gender* ideológia elemeit tartalmazó ún. isztambuli egyezményének (2011. május 11.) a ratifikálását is, ami ellen nemcsak a lengyel püspöki kar, hanem a PiS is tiltakozott. Ugyanakkor Andrzej Duda álláspontja érdekes, mivel kijelentette, hogy ő maga ellenzi az *in vitro* megtermékenyítést, de államfőként nem akadályozná meg a törvény életbe lépését. E vita is mutatja, hogy a társadalmat érintő fontos kérdéstről van szó, és

a szavazatszerzés érdekében a jelöltek képesek engedni az elveikből. Nagy kérdés természetesen, hogy az egyházzal szoros kapcsolatot fenntartó PiS jelöltje valóban betartaná-e a szavát, és szembemenne-e a saját táborával. Az azonos nemű párok kapcsolatait viszont csak Paweł Kukiz és Magdalena Ogórek támogatná egyértelműen.

Meglehetősen kevés különbséget látunk, ha a gazdasági kérdésekről kialakított álláspontokat vetjük össze. Csak a nyugdíjkorhatár és az euró bevezetése körül látszanak határozott törésvonalak. A PO–PSL-kormánykoalíció által felemelt nyugdíjkorhatárt minden ellenzéki jelölt lecsökkentené. Az euró bevezetésével kapcsolatban pedig már a koalíció is megoszlik: a PSL egyértelműen elutasítja a zlotynak az európai pénznemmel történő felváltását. Az ellenzéki SLD viszont támogatná az euró bevezetését. Komorowski legnagyobb riválisa, Andrzej Duda pedig rendkívül populistá hangnemet ütött meg a kérdéssel kapcsolatban. Több kampányfilmben is azt propagálta, hogy az euró bevezetésének semmi más következménye nincs, mint az áremelkedés. Mindezt a gyakorlatban is bemutatta, amikor elutazott a lengyel–szlovák határra, és mindkét oldalon bevásárolt egy kisboltban. Mint kiderült, Szlovákiában többet kellett fizetnie.

Az adózás kérdésében viszont egyértelmű az összhang a pártok és a jelöltek között: senki nem írna alá olyan törvényt, amely a gazdagokra a jelenleginél magasabb adót vagy különadót róna ki. Egyetlen kivétel mégis akad: Andrzej Duda – talán érezve, hogy kell valami markánsat mondania a kampány végén – két nappal a választások előtt a magyar sikereket hozta fel követendő példaként. Kijelentette, hogy Orbán Viktor Magyarországa jó úton halad, a gazdaságpolitikája – különösen a nagy multinacionális cégek megadóztatása – bevált, s a magyar gazdaság újra növekedési pályára állt, ezért államfőként ő támogatná a hasonló megoldásokat Lengyelországban. Orbán Viktor pozitív beállítása újabb fordulatot jelez a PiS berkein belül, hiszen 2015 februárjában még nem kívánatos személyként tartották őt számon az Oroszországgal kapcsolatos politikája miatt. Bár Duda most is jelezte, hogy nem ért egyet a magyar kormány oroszpolitikájával, de teljesen megérti a magyar miniszterelnököt, mivel az ország gazdasága „erőteljesen függ Oroszországtól”. Dudával – és Orbán Viktorral – szemben Paweł Kukiz a munkát adóztatná meg, ellenben csökkentené az áfát. Ogórek – baloldali jelölttől szokatlan módon – szintén nem adóztatná jobban a gazdagokat, viszont évi 20 ezer zlotys kereset alatt adómentessé tenné a jövedelmet.

Végül még egy nagyon fontos kérdésben van – úgy tűnik – összhang a jelöltek között: senki sem szállítana az ukrán kormány számára támadóegyvereket. Ukrajna kérdésében általában is nagy az egyetértés a pártok és az elnökjelöltek között – annak ellenére, hogy mindenki látványosan támadja a kormányt és az elnököt e kérdésben. Ugyanakkor nem rajzolódtott ki semmilyen reális alternatíva, amiből látszana, hogy mit tennének másképp a jelöltek. A verbális támadások mögött igazából nincs a jelenlegitől eltérő politikai elképzelés: valamennyi célja egy erős hadsereg fenntartása és Ukrajna támogatása Oroszországgal szemben.

Bronisław Komorowski 2015. április 9-én beszédet mondott az ukrán parlamentben, amelynek tartalmával – Korwin-Mikkét leszámítva – mindenki egyetért. Komorowski hangsúlyozta, hogy a Nyugat és a Kelet között nincs harmadik út, s Ukrajna a Nyugatot választotta, ezért Lengyelországnak mindent meg kell tennie, hogy segítse az ukránokat ebben. Azt is kijelentette, hogy Európa biztonsága attól függ, hogy Ukrajna szuverén, független ország lesz-e, és meg tudja-e őrizni a területi integritását, ezért ENSZ-békefenntartókat kell küldeni Donyeckbe. A lengyel elnök ugyanakkor más megnyilatkozásai során arról beszélt, hogy ha úgy alakul a helyzet, és szükségessé válik, akkor Lengyelország küldhet fegyvereket az ukrán hadsereg részére. Továbbá az elnök kezdeményezésére a Szejm elfogadta, hogy 2016-ra a lengyel állam a GDP 2 százalékát fogja védelmi kiadásokra és fegyverkezésre költeni. A modern hadsereg egyébként minden jelölt programjában szerepelt.

Ugyanakkor Korwin-Mikke – egyetlenként – erősen támadja a kormányzat és Komorowski oroszellenes politikáját: ő békét kötne Putyinnal, és élénkítené a lengyel–orosz gazdasági kapcsolatokat. Bár nem túl konzekvensen, de 100 ezer főre emelné a Lengyel Hadsereg létszámát is. Magdalena Ogórek, nem ilyen éles formában ugyan, szintén hasonló gondolatokat fogalmazott meg: szerinte Lengyelországnak mindenkivel jóban kell lennie, és kritizálta a kormányzatot amiatt, hogy a „nemzetközi fórumon minden fontos tárgyalás nélkülünk zajlik”. Az azonban nem derült ki, hogy milyen eszközöket lát az ország nemzetközi pozíciójának a megerősítésére. Duda a televíziós vitában azt hangsúlyozta, hogy a kormány és a hivatalban lévő elnök külpolitikája „teljes mértékben kompromittálódott”, szerinte az országnak saját politikát kell folytatnia a nemzetközi szinten is. Ugyanakkor nem látszott sem a megnyilatkozásaiból, sem a programjából, hogy ez a „saját politika” miben különbözne a jelenlegitől.

A jelöltek válasza a közvéleményt leginkább érdeklő kérdésekre

	Komorowski	Duda	Kukiz	Korwin-Mikke	Ogórek	Jarubas
Egyéni választókörizetek bevezetése	Igen	Nem	Igen	Nem	Nem	Nem
Szenátus megszüntetése	Igen	Nem	Igen	Nem	Igen	Igen
Támadó katonai eszközök nyújtása Ukrajnának	Nem	Nem	Nem	Nem	Nem	Nem
<i>In vitro</i> megtermékenyítés betiltása	Nem	Igen (Nem)	Nincs véleménye	Nem	Nem	Nem
Az egynemű párok kapcsolatok engedélyezése	Nincs véleménye	Nem	Igen	Nem	Igen	Nem
A nyugdíjkorhatár visszaállítása (nőknél 60 évre, férfiaknál 65 évre)	Nem	Igen	Igen	Igen	Igen	Nem
A bányászat állami támogatásának megszüntetése	Nem	Nem	Igen	Igen	Nem	Igen
Az euró bevezetéséről le kell mondani	Nem	Igen	Igen	Igen	Nem	Igen
Magasabb adókat kell a gazdagokra kiróni	Nem	Nem	Nem	Nem	Nincs véleménye	Nem

A KÖZVÉLEMÉNY-KUTATÁSOK EREDMÉNYEI

Ha februárban tartották volna a választást, akkor minden bizonnyal toronymagasan Bronisław Komorowski nyert volna, már az első fordulóban. A választások előtti utolsó napon azonban már egészen más volt a helyzet. Érvényesült a minden közvélemény-kutató cég felmérése szerint egyértelmű tendencia: február közepétől május elejéig Komorowski a biztos választók körében folyamatosan veszített a népszerűségéből. Ennek oka összetett. Egyfelől az elnöki kampány túlságosan szürkére sikerült, nem hangzott el semmi olyan, amit nem lehetett tudni az elnökről, miközben az ellenfelei szép lassan felépítették magukat. Másfelől, többen a hivatalban lévő elnök arroganciájának tudták be, hogy nem vett részt az elnökjelöltek vitáján, illetve hogy többször korlátozták a sajtótájékoztatókon az újságírókat a kérdéseik feltevésében. Ennek ellenére viszonylag magas részvétel mellett sem jósolta senki 39 százalék alá az elnököt.

Andrzej Duda, a PiS jelöltje februárban 15-20 százalékról indult, ami legalább 10 százalékkal gyengébb eredmény volt még a saját pártja népszerűségénél is. Az idő előrehaladtával azonban szép lassan feltornázta magát a PiS népszerűségi szintjére. Ennek több oka is lehet. Dudát, aki jelenleg EP-képviselő ugyan, sokan másod- vagy harmadvonalbeli politikusnak tartják. A kampánya azonban meglehetősen mobilizáló és főképp populista hangvételű volt. Továbbá a felmérések szerint nincs száz százalékos átfedés a pártszimpátia és az elnökjelöltekre adandó szavazatok között, így nem minden PiS-szavazó támogatja Dudát. E jelenség a legsúlyosabban az SLD jelöltjét érinti: a felmérések szerint ugyanis az SLD-szavazók 48 százaléka nem Ogórekre, hanem Komorowskira, 7 százalékuk pedig Dudára kívánt szavazni az első fordulóban.

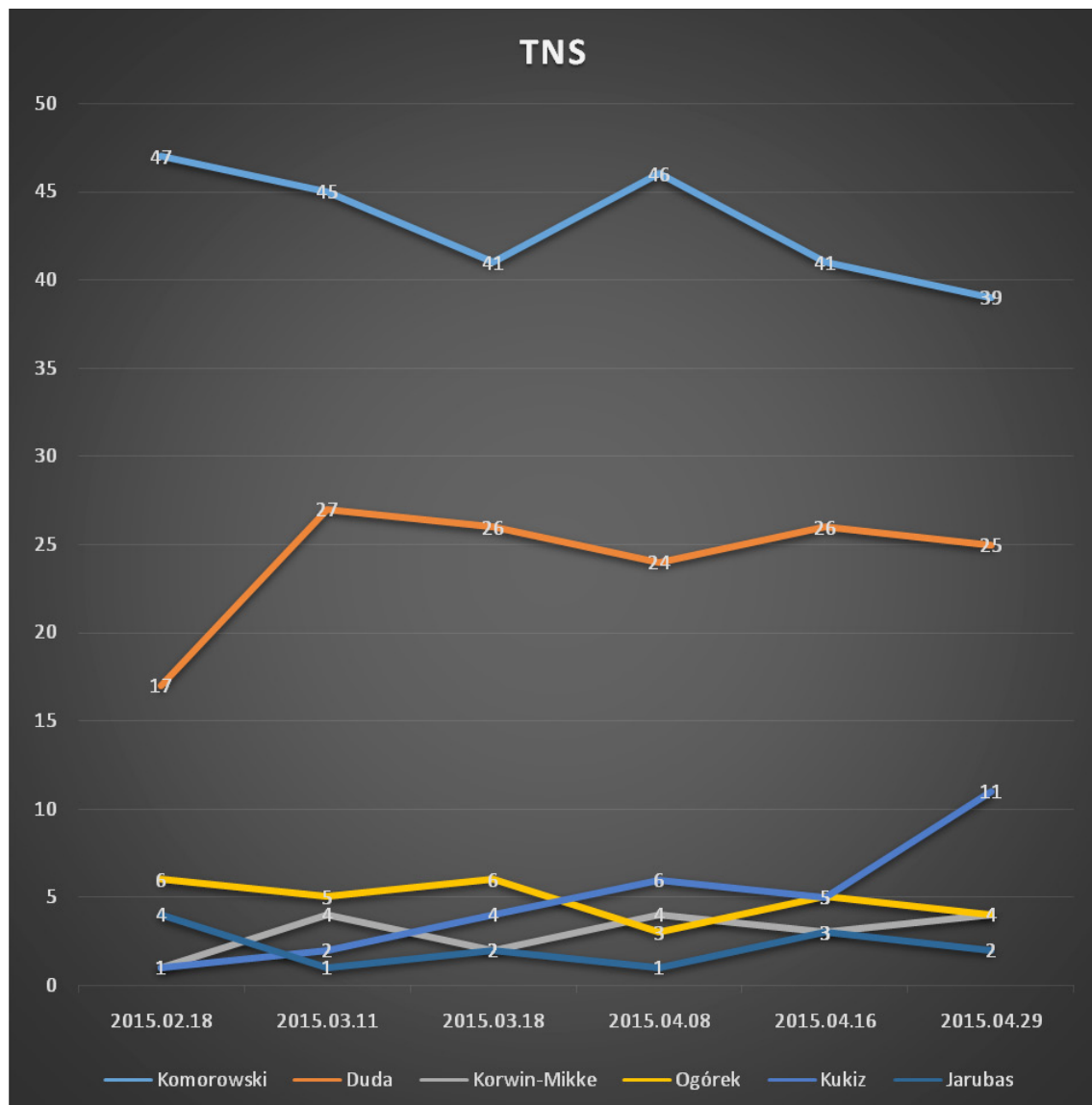
A 2015-ös választás meglepetése mindenképpen Paweł Kukiz. A rockénekesből lett politikus a PO köréből került ki. Két hónap alatt a semmiből sikerült országos népszerűségre szert tennie, megelőzve az előzetesen a harmadik helyre várt Korwin-Mikkét. A választások előtt két nappal már volt olyan közvélemény-kutatás, amely szerint 17 százalékos eredményt is elérhet. Kukiz valódi protestjelölt: azok szimpátiájára számíthatott, akik elutasítják a PO–PiS évtizedes hegemoniáját. Sem pártja, sem különösebb programja nincs. Nem véletlen, hogy a legfőbb program-pontja, az egyéni választóközrözetek bevezetésének a követelése vált a védjegyévé. Az előzetes felmérések szerint leginkább a közepes nagyságú (200–500 ezer lakosú) városok 25–34 éves és 45–54 éves korosztályára számíthatott.

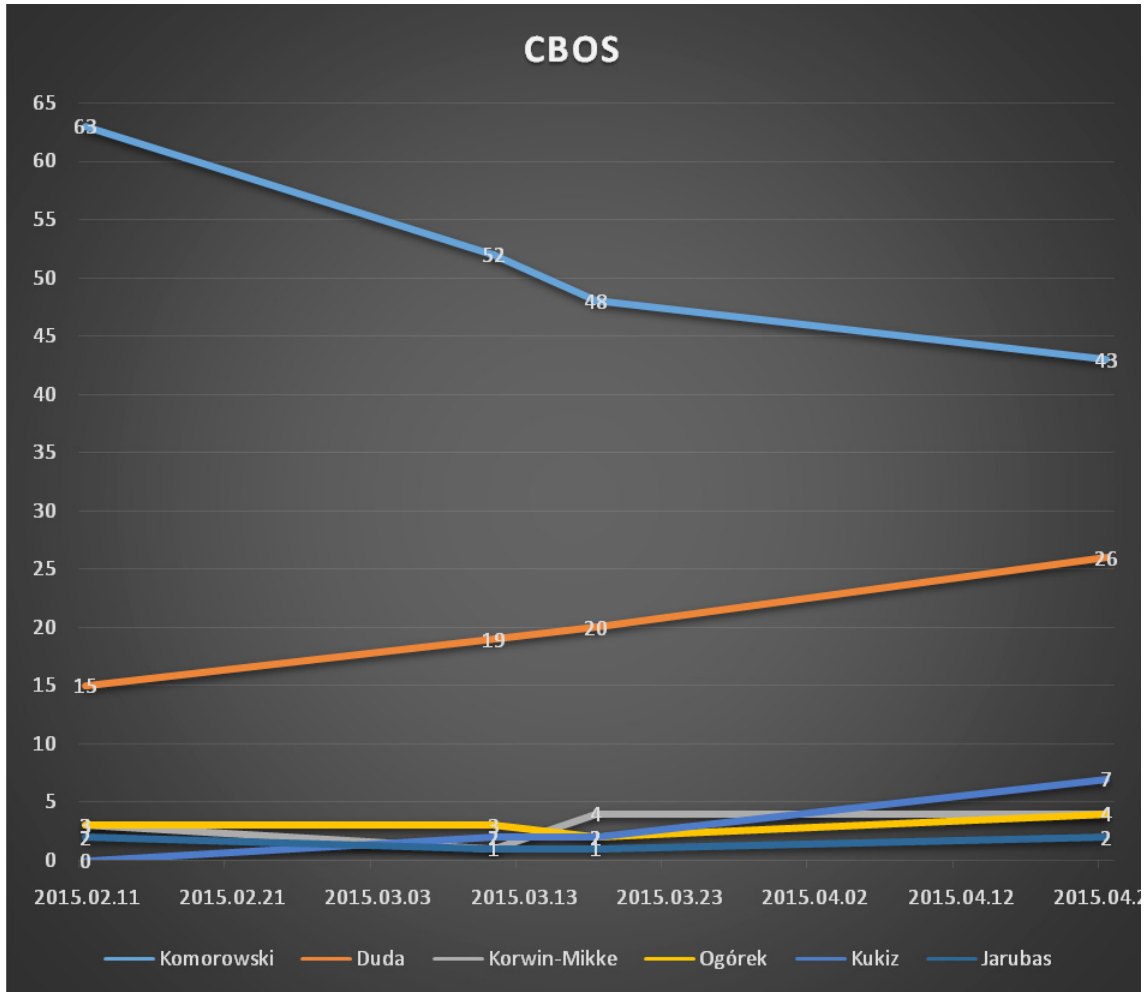
Komorowski (PO) és Duda (PiS) szavazói között továbbra is él a hagyományos felosztás. Az előbbire tipikusan a nagyvárosi középkorú nők, az utóbbira a vidéki, kisvárosi középkorú férfiak szavaznak. Komorowski ugyanakkor arra számíthatott, hogy begyűjtheti az önmagukat középre soroló középosztálybeliek és – esélyes baloldal híján – a baloldaliak szavazatainak a többségét is, valamint – már az első

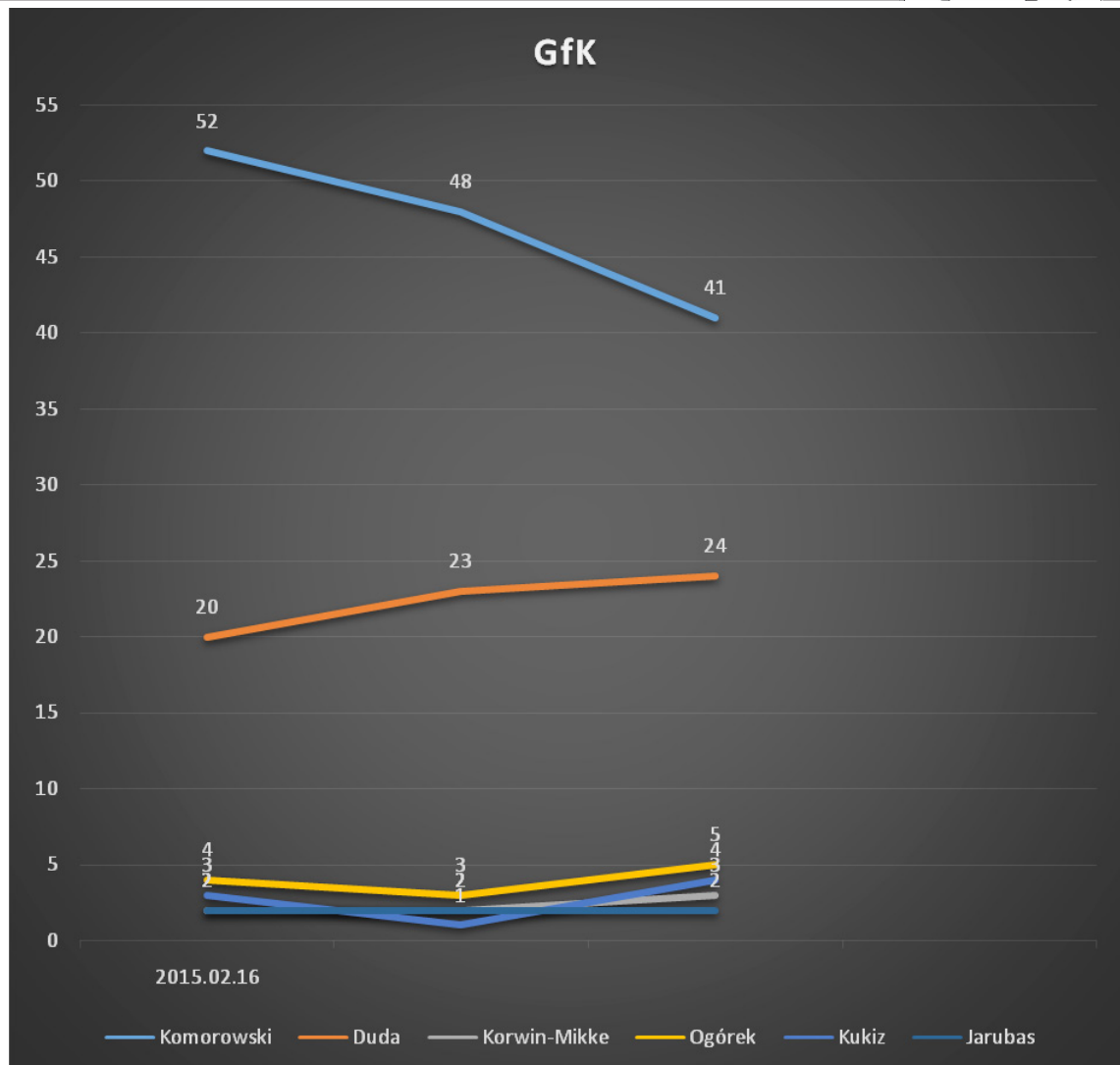

fordulóban – a PSL-szavazók egyharmadát. Duda pedig bízhatott az alacsonyabb képzettségű és vallásos lakosság többségére, akik elégedetlenek Lengyelország jelenlegi helyzetével.

Az alábbi három ábra a legjelentősebb lengyel közvélemény-kutatók (TNS, CBOS, GfK) méréseit mutatják, csak azoknak a jelölteknek a feltüntetésével, akik esélyét rendszeresen legalább 2 százalék fölé mérték.

EREDMÉNYEK

A 2015. május 10-i, 49,9 százalékos részvétel mellett zajlott első forduló
Exit Poll eredményei

1.	Andrzej Duda	34,8%
2.	Bronisław Komorowski	32,2%
3.	Paweł Kukiz	20,3%
4.	Janusz Korwin-Mikke	4,4%
5.	Magdalena Ogórek	2,4%
6.	Adam Jarubas	1,6%
7.	Janusz Palikot	1,5%
8.	Grzegorz Braun	1,1%
9.	Marian Kowalski	0,8%
10.	Jacek Wilk	0,6%
11.	Paweł Tanajno	0,3%

KÖVETKEZTETÉSEK

- Az elnökválasztások részvételi aránya összefüggésben van az aktuálisan hivatalban lévő elnök elutasításával vagy éppen népszerűségével, illetve a politikai hangulattal (1990: 60,63%; 1995: 64,7%; 2000: 61,12%; 2005: 49,74%; 2010: 54,94%). Eddig mindössze két alkalommal lett magasabb a részvételi arány, mint a megelőző választáson. 1995-ben Lech Wałęsa népszerűtlensége vezetett több választót az urnákhoz, 2010-ben pedig a szmolenszki katasztrófa utáni felfokozott érzelmi és politikai hangulat. A mostani, 2015-ös alacsony részvételi arány két alapvető okra vezethető vissza: 1. A hivatalban lévő elnök magasan a legesélyesebbnek tűnt a győzelemre, és nem tudta mobilizálni a választóit (ez világosan látszik abból, hogy éppen Komorowski és a Polgári Platform régióiban volt a legalacsonyabb a részvételi arány), vagyis hiába nyerte meg a hagyományosan a PO-ra voksoló nyolc vajdaságban a választást, az összességében kevesebb szavazatot jelentett. 2. A társadalom egyre kevésbé tartja fontosnak az államfői posztot, különösen egy olyan időszakban, amikor a kormány és az államfő ugyanabból a pártból kerül ki. Ráadásul széles körű egyetértés volt abban, hogy a tizenegy jelölt többsége rendkívül gyenge politikusnak (illetve személyiségnek) tekinthető.

- A pártonkívüli Paweł Kukiz jó eredménye (a 20 százalék feletti teljesítmény mindenképpen meglepetésnek tekinthető) azt mutatja, hogy Lengyelországban is egyre erősödik a megcsontosodott politikai berendezkedéssel szemben állók tábor, akik sem a PO, sem a PiS politikájával nem tudnak azonosulni. Kukiz és szavazói egyértelműen elutasítják a jelenlegi politikai *establishmentet*. Ugyanakkor Kukiznak nincs saját pártja, így nincsenek hagyományosan hozzá köthető szavazók sem. Egyelőre nem világos, hogy ha létre is jön egy általa vezetett formáció, akkor az milyen programot fog képviselni.

- Andrzej Duda győzelme önmagában is meglepetés. Nemcsak amiatt, hogy a közvélemény-kutatók 8-10 százalékkal alábecsülték a rá leadott voksok arányát, hanem azért is, mert az alacsony részvétel ellenére nagyjából egymillió szavazattal többet kapott, mint az őt jelölő PiS 2011-ben, az utolsó parlamenti választáson. Ugyanakkor közel egymillió vokssal kevesebbet szerzett, mint Jarosław Kaczyński a 2010-es elnökválasztáson. Van tehát még bizonyos mozgósítható potenciál Duda mögött. E győzelem ráadásul cezúra lehet a PiS történetében, hiszen 2006 óta nem nyertek egyetlen választást sem. A győzelem érzése minden bizonnyal önbizalmat ad mind a pártnak, mind a híveinek.

- Ha alaposan megnézzük az eredményeket, különösen a leadott voksok regionális megoszlását, akkor már nem is tűnik nagynak a meglepetés. Duda azokban a vajdaságokban – az Exit Poll szerint a következők nyolcban: Kárpátalján (47%), Mazóviában (38,8%), Podlaskiében (44,3%), Lublinban (42,7%), Łódźban (33,7%), Szi-léziában (33,4%), Szentkeresztben (38,2%) és Kis-Lengyelországban (41,9%) – nyert,

amelyek hagyományosan a PiS területei. A nyolc északi és nyugati vajdaságban, amelyek hagyományosan a PO bázisát jelentik, most is Komorowski győzött, az alábbi arányban: Opolében (42%), Pomerániában (40,7%), Nagy-Lengyelországban (39,2%), Nyugat-Pomerániában (38%), Varmia–Mazúriában (37,8%), Alsó-Sziléziában (37,5%), Lubusban (35,6%) és Kujávia–Pomerániában (33,6%). Amennyiben képes a hivatalban lévő elnök a saját szavazóbázisát mozgósítani, akkor a második fordulót megnyerheti, függetlenül az ellenzékiek összefogásától. Természetesen a 2015. május 24-én sorra kerülő második forduló eredményét megjósolni nem könnyű, hiszen túl sok az ismeretlen tényező. Az első forduló utáni gyors közvélemény-kutatások szerint Komorowski lehetséges szavazóinak csupán a 60 százaléka vett részt az első körben, így ő még jelentősebb potenciállal rendelkezhet ellenfelénél. Kérdés, hogy a jelenlegi elnök ki tud-e mozdulni a jelenlegi helyzetéből, meg tudja-e szólítani a társadalmat. A másik nagy kérdés az lesz, hogy Paweł Kukiz protestszavazói (közel 3 millióan) elmennek-e a választásra, és ha igen, kire voksolnak a második körben. A felmérések szerint 83 százalékuk elutasítja Komorowskit, 68 százalékuk pedig Dudát is. Jarosław Kaczyński – már az Exit Poll eredményeinek a tudatában – felhívta a figyelmet arra, hogy Duda, Kukiz és Korwin-Mikke összesen 60 százalékot szerzett, vagyis a többség a változásra szavazott. Burkoltan tehát már a Kukizra szavazókhoz is szólt. Ugyanakkor biztosak lehetünk abban, hogy a Polgári Platform az elkövetkező két hétben előveszi a hagyományos, a PiS és Jarosław Kaczyński visszatérésével fenyegető negatív kampányát.